

SPERMA, EMBRİYO VE OVUM ÜRETİM MERKEZLERİNİN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI TALİMATI

A)- DAMIZLIK BOĞA ADAYLARININ TEMİNİNDE ARANILACAK SAĞLIK ŞARTLARI VE VERİM ÖZELLİKLERİ

I.BÖLÜM

Damızlık Boğa Adayının Bulunduğu İşletmelerde Uyulması Gereken Sağlık Şartları ve Verim Özellikleri:

1-Damızlık Boğa Adaylarının Bulunduğu Sürülerde Olması Gereken Sağlık Şartları:

- Sürüler Tüberküloz ve Brusella hastalıklarından ari olmalı, daha önceden bu hastalıklar yönünden pozitif ya da şüpheli sürülerde bulunmuş olmamalıdır.
- Sürüler Sığır Löykoz hastalığından (EBL) ari olmalı veya boğa adayları analarından ayrıldıktan sonra analarında yapılacak test sonucu EBL yönünden negatif olmalıdır.
- Genetik kapasitesi (pedigri değerleri) yüksek ithal gebe inek veya düvelerden doğan damızlık adayı (buzağı dana- tosun) seçilirken, anne ve damızlık adayından alınan kan örnekleri BVD/MD, BT, IBR/İPV, Camphylobacter foetus enfeksiyonu, Trichomonas foetus enfeksiyonu, Leptospirosis sığır brusellozu ve sığır leukozu yönünden, hayvanların kendileri ise sığır tüberkülozu yönünden tüberkülin testine tabi tutulur. Anne ve damızlık adayının test sonuçlarının her ikisi de negatif çıkarsa damızlık adayı seçilebilir. Seçilen damızlık adayı karantina bölgesine konur ve sığır brusellozu yönünden 12 ayın üzerindeki hayvanlar en az üç, en fazla oniki ay arayla, sığır tüberkülozu yönünden 6 haftalığın üzerindeki hayvanlar altı ay arayla, sığır löykozu yönünden 12 ayın üzerindeki hayvanlar en az dört arayla iki kez teste tabi tutulur. Bütün testlerden negatif çıkanlar sperma üretiminde kullanılmak üzere boğa adayı olarak kabul edilir.

2-Damızlık Boğa Adaylarının İşletmelerde İken Olması Gereken Sağlık Şartları:

Damızlık boğa adayları işletmelerden satın alınmadan önceki son 30 gün içinde aşağıdaki testlere tabi tutulur. Seçilecek damızlık boğa adaylarında tüm test sonuçları negatif olmalıdır.

- Sığır Tüberkülozu (Mycobacterium bovis);** Resmi veteriner hekim tarafından uygulanan tek intradermal tüberkülin testi ya da İntradermal karşılaştırmalı tüberkülin testi, şüpheli durumlarda en az 42 gün sonra tekrar test,
- Paratüberküloz ;** ELISA veya CFT testi
- Sığır Brusellası (Brucella abortus);** Boğa adaylarının Brucellosis'den ari bir sürüden gelmesi halinde sonucu mililitrede 30 İU aglutinasyondan daha düşük bir Brucella sayımı gösteren bir serum aglutinasyon testi (SAT) veya mililitrede 20 EEC üniteden (20 ICFT ünitesi) daha düşük bir Brucella sayımı gösteren bir komplement- fiksasyon (CFT) testine,
- Sığır Löykozu (EBL)** için bir serolojik ve/veya moleküler teste,
- Bovine viral diarrhe (BVD/MD)** yönünden bir serolojik ve/veya moleküler teste, (Altı aylıktan küçük bir hayvan söz konusu ise hayvan altı aylık olana kadar test ertelenmelidir.)
- Mavi Dil hastalığı (BT)** yönünden kan serumundan ELISA ve/veya defibrine kandan realtime PCR testine,
- Infectious bovine rhinotracheitis (IBR)/ Infectious pustuler vulvo-vaginitis (IPV)** için bir serolojik ve/veya moleküler teste,
- Camphylobacter foetus enfeksiyonu** için preputial materyal veya suni vagina yıkantıları üzerinde teste, işletmelerde 6 aylıktan büyük hayvanlar karantina öncesi dişi hayvanlarla beraber aynı padokta kalmışsa iki hafta ara ile üç defa serolojik ve/veya moleküler test yapılır. 6 aylıktan küçük damızlık adayı buzağı ve danalar teste tabi tutulmaz.
- Trichomonas foetus enfeksiyonu** için preputial materyal veya suni vagina yıkantıları üzerinde bir mikroskopik inceleme ve kültür testine, 6 aylıktan büyük hayvanlar karantina öncesi dişi hayvanlarla beraber aynı padokta kalmışsa bir hafta ara ile üç defa yukarıda belirtilen test yapılır. 6 aylıktan küçük damızlık adayı buzağı ve danalar teste tabi tutulmaz.
- Leptospirosis** için yılda bir kez serolojik MAT veya ELISA testlerine (antikor tespiti durumunda

aşıya bağlı olup, olmadığı il müdürlüğünden onaylı aşI kaydı ile belgelenecektir.) tabi tutulurlar.

1) Hayvanlara yapılacak tüm testler resmi bir laboratuvarda yapılacaktır. Hastalıkların teşhisi için OIE tarafından belirlenen teşhis teknikleri kullanılacaktır. Kullanılan teknik, bunların standardizasyonu ve sonuçların yorumlanması OIE Diyagnostik Testler ve Aşılarla İlgili Standartlar Rehberinde belirtilen güncel uygulamalarla uyumlu olacaktır.

3-Damızlık Boğa Adaylarının Verim Özellikleri:

a) Aday boğaların analarının 305 günlük süt verimi; Holstein ırkında en az 8.500 kg., Brown Swiss ırkında en az 7000, Simmental ve Jersey ırklarında en az 6.000 kg. olacak ve bu veriler damızlık belgesinde bulunacaktır.

b) Aday boğaların doğduğu işletmenin 305 günlük ve en az beş laktasyon bilgisinin yer aldığı ortalama süt verimi; Holstein ırkında 7.000 kg., Brown Swiss ve Simmental ırklarında 5.000 kg., Jersey ırkında ise 4.000 kg. olacaktır. İşletme ortalaması ile ilgili olarak e-ıslah veri tabanından alınacak işletme laktasyon durum raporu işletmenin bulunduğu DSYB tarafından onaylanacaktır.

c) Damızlık boğa adayları fenotipik özellikleri bakımından ırk özelliklerini taşıyacaktır. Bunun için fenotip uygunluk raporu düzenlenir.

ç) Bakanlıkça ithalat izni verilmiş embriyoların, yurt içinde bir taşıyıcı anaya transfer edilmesi sonucunda doğan hayvanların damızlık boğa olarak kullanılmaları durumunda bu talimatın 3 ncü maddesininin (a), (b) ve (c) fıkralarında belirtilen şartlar aranmaz. Embriyo transferinden doğmuş aday boğa, e-ıslah veri tabanına kayıtlı olmalıdır. Aday boğanın, veri tabanına kayıtlı olduğuna dair belge, ildeki damızlık sığır yetiştiricileri birliği tarafından düzenlenecektir.

d) Etçi ırklar için de damızlık belgesi bulunmalıdır.

II. BÖLÜM

Damızlık Boğa Adaylarının Karantina Merkezine Nakillerinde ve Damızlık Sperma Üretim Merkezlerine Giriş-Çıkışlarda Aranılacak Şartlar

1) Damızlık boğa adayları ve damızlık boğalar, dezenfekte ve izole edilmiş nakil araçları ile resmi veteriner hekim kontrolünde ve mutlaka veteriner sağlık raporu ile Bakanlığın belirlediği usul ve esaslara göre sevk edilecektir.

2) Nakil edilecek damızlık boğa adayları ve damızlık boğalar nakil sırasında klinik olarak herhangi bir hastalık belirtisi göstermemelidir

3) Nakil edilecek damızlık boğa adayları ve damızlık boğalar diğer sığır türü hayvanlarla veya sağlıksız hayvanlarla direkt veya dolaylı olarak temas etmemelidir.

4) İşletmelerden alınan damızlık boğa adayları Bakanlıktan özel olarak karantina amacıyla çalışma izni almış ve en az aynı sağlık şartlarına sahip bir karantina yerinde (sperma üretim merkezinin ön kabul bölümü veya çalışma izni almış başka bir karantina yeri de olabilir.) asgari 30 gün süre ile karantinaya alınır.

5) Damızlık boğalar son oniki ay boyunca rutin testleri negatif çıkan, çalışma izni almış bir sperma üretim merkezinden eşit sağlık şartlarına sahip başka bir sperma üretim merkezine transfer ediliyorsa, karantina ve testlere tabi tutulmayabilir.

III. BÖLÜM

Damızlık Boğa Adayı İçin Karantina Merkezinde Uyulması Gereken Şartlar

1- Karantina Yerinin Özellikleri:

a) Yerleşim merkezlerine uzakta olmalıdır.

b) İzole edilmiş, temizlik ve dezenfeksiyon yapmaya elverişli olmalıdır.

c) Dışarıdaki diğer hayvanlarla direkt veya dolaylı bağlantısı bulunmamalıdır.

ç) Giriş ve çıkışlarda her türlü hijyenik tedbirlerin alınmış olmalıdır.

d) Damızlık boğa adaylarının en az bir ay süreyle barındırılabilirdir.

e) En az 30 gün süresince Şap hastalığı vakası görülmeyen 10 km. yarıçapında bir alanda bulunmalıdır.

f) Karantina yeri en az 3 ay süresince Sığır Tüberkülozu ve Sığır Brusella hastalıklarının

görülmeyen bir yerde kurulmuş olmalıdır.

g) En az 30 gün süresince 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu hükümlerince belirlenmiş diğer ihbarı mecburi sığır hastalıkları görülmemelidir.

2- Karantina Merkezinde Damızlık Boğa Adaylarına Yapılması Gereken Testler

Damızlık boğa adayları 30 gün süreyle karantinada tutulur.

a) **Tuberküloz:** İntradermal Tüberkulin Testi yapılmalı, testten negatif sonuç alınmalıdır. Bir önceki teste bağlı yanlış pozitifliklerin önlenmesi için, önceki test uygulama tarihinden en az 42 gün sonra yeni test uygulanmalıdır

b) **Sığır Brusellası (Brucella abortus);** Mililitrede 30 IU aglutinasyondan daha düşük bir Brucella sayımı gösteren bir serum aglutinasyon testi veya mililitrede 20 EEC üniteden (20 ICFT ünitesi) daha düşük bir Brucella sayımı gösteren bir komplement fikzasyon testine,

c) **Camphylobacter foetus** için preputial veya suni vagina yıkantıları üzerinde immunofloresan antikor ve kültür testine, (Erkek buzağular teste tabi tutulmaz.)

ç) **Trichomonas foetus** için preputial veya suni vagina yıkantıları üzerinde bir mikroskopik inceleme ve kültür testine, (Erkek buzağular teste tabi tutulmaz.)

d) **Bovine Viral Diarrhae (BVD/MD)** için bir serolojik ve/veya moleküler testten negatif sonuç alınmalıdır.

e) **Mavi Dil hastalığı (BT)** yönünden kan serumundan ELISA ve/veya defibrine kandan realtime PCR testine,

f) **Infectious bovine rhinotracheitis (IBR)/ Infectious pustuler vulvo-vaginitis (IPV)** için bir serolojik ve/veya moleküler testten negatif sonuç alınmalıdır. Test sonucu pozitif çıkarsa hayvan karantina yerinden uzaklaştırılır. Diğer hayvanlara 21 gün sonra tekrar test yapılır.

g) **Leptospirosis** için serolojik MAT veya ELISA testi yaptırılacaktır. Sonuçları negatif çıkan boğa adayları 14 gün ara ile 2 defa streptomisin (25 mg/kg C.A.) enjeksiyonu veya eşdeğer bir antibiyotik uygulamasına tabi tutulurlar.

Söz konusu tüm test sonuçları negatif olmalıdır. Eğer bu testlerden herhangi birisi pozitif çıkarsa hayvan karantina yerinden derhal uzaklaştırılır. Diğer hayvanlar, ilk kan alındığı tarihten en az 21 gün sonra, pozitif çıkan hastalıktan veya hastalıklar yönünden tekrar teste tabii tutulur. Grup halinde yapılan karantina durumunda ise yetkili otorite bu talimata göre diğer hayvanların sperma üretim merkezine giriş uygunluklarını yeniden tespit etmek için gerekli önlemleri alır.

IV. BÖLÜM

Sperma Üretim Merkezlerindeki Damızlık Boğalara Uygulanması Zorunlu Rutin Testler

Sperma üretim merkezlerindeki damızlık boğalar rutin olarak aşağıdaki testlere tabi tutulur. Testler için gereken her türlü uygulama, il/ilçe müdürlüğünde bu iş için görevlendirilmiş resmi veteriner hekim tarafından ya da resmi veteriner hekimin nezaretinde üretim merkezi sorumlu veteriner hekimi tarafından yapılır. Tüm testlerin Bakanlığımız tarafından ruhsatlandırılmış laboratuvarlarda yaptırılması zorunludur. Üretim merkezinin sorumlu veteriner hekiminin talep etmesi ve il müdürlüğünce uygun görülmesi halinde testler üç aydan az olmamak üzere belirtilenden fazla sayıda da yaptırılabilir

a) **Sığır Tüberkülozu (Mycobacterium bovis)** yönünden arılığı onaylı bir sperma toplama merkezindeki hayvanlara birinci yıl altı ayda bir olmak üzere iki kez, her iki test de menfi çıktığı takdirde sonraki yıllar için yılda bir kez resmi veteriner hekim tarafından uygulanan tek intradermal test ya da intradermal karşılaştırmalı tüberkulin testi, şüpheli durumlarda en az 42 gün sonra tekrar test yapılır.

Sığır Tüberkülozu hastalığından arılık için altı ay ara ile yapılacak iki alerjik testin menfi olması gerekmektedir. Arılığın devamı için ise yılda bir kez alerjik testin yapılması ve negatif sonuç alınması gerekir.

b) **Paratüberküloz;** ELISA veya CFT testi yılda bir kez uygulanacaktır.

b) **Sığır Brusellası; (Brucella abortus)** yönünden birinci yıl 6 ayda bir olmak üzere iki kez, her iki test de menfi çıktığı takdirde sonraki yıllar için yılda bir kez serum aglutinasyon testi ile 30 IU den daha düşük bir sayım veren veya 20 EEC ünite (20 ICFT ünite) den daha düşük bir Brucella sayımı gösteren bir komplement fiksasyon testine tabi tutulurlar.

Sığır Brusella hastalığından arılık için en az üç, en fazla oniki ay ara ile yapılan resmi iki serolojik testin menfi olması, arılığın devamı için ise yılda bir kez serolojik teste,

c) **Sığır Löykozu (EBL)** yönünden yılda bir defa bir serolojik ve/veya moleküler teste,

ç) **Bovine Viral Diarrhea (BVD/MD)** bakımından en az altı ayda bir olmak üzere yılda iki kez, serolojik ve/veya moleküler teste

d) **Infectious bovine rhinotracheitis (IBR)/Infectious pustuler vulvo-vaginitis (IPV)** yönünden altı ayda bir kez bir serolojik ve/veya moleküler teste,

e) **Mavi Dil (BT)** yönünden altı ay ara ile yılda iki kez kan serumundan ELISA ve/veya defibrine kandan realtime PCR testine,

f) **Camphylobacter foetus enfeksiyonu** yönünden yılda bir kez preputial veya suni vagina yıkantısı numunesi üzerinde immunofluoresan antikör testine ve bir kültür testine, (Sperma üretiminde kullanılmayan boğalar Camphylobacter foetus yönünden immuno fluoresan antikör veya kültür testine tabi tutulmayabilirler. Ancak bu gibi boğaların tekrar üretimde kullanılabilmesi için negatif sonuç elde edilinceye kadar söz konusu testlere tabi tutulmaları gerekir.)

g) **Bovine venaral trichomoniasis** yönünden yılda bir kez prepusyum svablarının kültür veya yıkantı suları testlerine,

ğ) **Leptospirosis** için yılda bir kez serolojik MAT veya ELISA testlerine (antikör tespiti durumunda aşuya bağlı olup, olmadığı il müdürlüğünden onaylı aşı kaydı ile belgelenecektir.) tabi tutulurlar.

Söz konusu tüm test sonuçları negatif olmalıdır. Eğer yukarıdaki testlerden herhangi biri pozitif sonuçlu olursa söz konusu damızlık boğalar izole edilerek damızlıktan çıkarılır ve üretim izni iptal edilir. Ayrıca bu hayvanlardan son negatif testten itibaren üretilmiş spermalar ticareti yapılmadan il müdürlüğü nezaretinde imha edilir

Son pozitif testin uygulandığı tarihten itibaren merkezdeki bütün diğer hayvanlardan üretilen spermalar ayrı bir depoda tutulacak ve merkezin sağlık şartları yeniden sağlanıncaya kadar ticareti yapılmayacaktır.

Test sonuçları boğa adı-kulak numarası, uygulama tarihi ve uygulama sonuçları belirtilecek şekilde üretim merkezinde ve Bakanlık il müdürlüğünde kaydedilecek ve sonuçlar Bakanlığa bildirilecektir.

Hayvanlara yapılacak tüm testler resmi bir laboratuvarında yapılacaktır. Hastalıkların teşhisi için OIE tarafından belirlenen teşhis teknikleri kullanılacaktır. Kullanılan teknik, bunların standardizasyonu ve sonuçların yorumlanması OIE Diyagnostik Testler ve Aşılarla İlgili Standartlar Rehberinde belirtilen güncel uygulamalarla uyumlu olacaktır.

V. BÖLÜM

Boğalarda ve üretilen spermalarda aranılacak şartlar

1-Boğalarda Aranılacak Şartlar:

a) Sperma üretiminde kullanılacak hayvanların damızlık niteliğinde olmaları şarttır Bunun belgelenebilmesi bakımından hayvana ait Bakanlık ve/veya merkez birliğince düzenlenen onaylı damızlık belgesi, pasaport, fenotip uygunluk raporu gerekmektedir. Fenotip uygunluk raporu il müdürlüğünde görev yapan bir veteriner hekim ile zootechnik bir ziraat mühendisi ve üretim merkezi sorumlu veteriner hekiminden oluşturulacak heyet tarafından yerinde tespit edilerek düzenlenir.

b) Bakanlıkça görevlendirilen Hayvancılık Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünde (Lalahan-Ankara) yaptırılan DNA testi sonucu belirlenen DNA profiline ait belge ibraz edilecektir. Ülke içinde sperma üretimi izni alacak boğaların DNA profilinin belirlenebilmesi için ; Bakanlık İl müdürlüğü yetkili veteriner hekiminin nezaretinde damızlıktan alınacak iki adet 10 cc.'lik EDTA'lı kan örneği, artı dört santigrat (+ 4⁰ C) derece sıcaklık sağlayacak şekilde, buz akülü uygun bir ambalaj içerisine konarak mühürlenir ve yapılan işlemlere ilişkin 2 suret tutanak düzenlenerek, üst yazı ekinde Hayvancılık Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilmek üzere sperma üretim merkezi sorumlusuna teslim edilir. Yapılan DNA testlerine ilişkin tüm masraflar ilgili firmaya aittir.

c) Sperma üretim merkezine getirilen boğadan en az otuz günden önce sperma toplanma işlemi

yapılmaz.

- ç) Sperması alınacak hayvanların doğal çiftleşmelerine izin verilmez.
- d) Spermanın toplandığı gün hayvan klinik olarak hiçbir hastalık belirtisi göstermemelidir.
- e) Sperma üretiminde kullanılacak boğalara IBR/IPV aşısı yapılmaz.
- f) Şap aşısı yapılan boğalardan aşı tarihinden 30 gün sonra sperma toplanmaya başlanabilir.
- g) Boğalar sperma toplama öncesi 30 gün ve sperma toplama sonrasındaki 30 gün süresince veya taze sperma toplanması durumunda sevk tarihine kadar 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu kapsamındaki ihbarı mecburi sığır hastalıklarının görülmediği üretim merkezlerinde tutulmuş olmak zorundadır.
- h) Sperma üretiminde kullanılacak boğalara sadece Şap aşısı yapılır.

2-Spermalarda Aranılacak Şartlar:

- a) Spermalar en sıkı hijyen koşullarında toplanmalı, işlenmeli ve saklanmalıdır.
- b) Toplama ve işleme sırasında, sperma veya verici hayvanlara temas eden tüm aletler, kullanımdan önce düzenli olarak yıkanmalı, dezenfekte veya sterilize edilmelidir.
- c) Spermanın işlenmesinde kullanılan hayvan orijinli ürünler-katkı maddeleri veya diluent de dahil olmak üzere diğer ürünler hayvan sağlığını riske atmayacak kaynaklardan elde edilmiş olmalı veya böyle bir riski önlemek için gerekenler kullanım öncesinde yapılmalıdır.
- ç) Saklama ve nakil mezurları, laboratuvarında kullanmadan önce düzenli olarak yıkanmalı, dezenfekte veya sterilize edilmelidir.
- d) Her bir doz sperma payetine; merkezin ismi ile beraber (muhtemel kodlayarak) spermanın alındığı tarih veya operasyon numarası, boğanın ırkı, adı ve kulak numarası belirtilerek açıkça yazılmalıdır
- e) Son dilüe edilmiş (seyreltilmiş) sperma konsantrasyonlarına aşağıdaki antibiyotikler eklenmelidir:
 - En az :
 - Her bir ml için 500 IU Streptomycin
 - Her bir ml için 500 IU Penicilin
 - Her bir ml için 150 µg Lincomycin
 - Her bir ml için 300 µg Spectinomycinveya camphylobacter, leptospira ve mycoplazmalara karşı eşdeğer etkide bulunan bir alternatif antibiyotik kombinasyonu kullanılabilir, Bunların ilavesinden hemen sonra dilüe sperma en az beş santigrat (5°C) ısıda ve en az 45 dakika süre tutulmalıdır.
- f) Sperma sevk tarihinden önceki üç ay süresince üretim merkezinin sperma depolama odasında depolanmalıdır. Bu şart taze spermaya uygulanmayacaktır.
- g) Spermalar ultraviyole ışınla sterilize edilmiş payetlerde dondurulmalıdır.
- ğ) İhracatı yapılacak spermalar özel konteynerlere konduktan sonra kapağı mühürlenecek, kanesterlerdeki boğalara ait spermaların listesi tanzim edilecek ve konteyner numaralandırılarak nakledilecektir.
- h) Spermalar 0,25 cc.lik payetlere içerisinde en az total 15 milyon spermatozoa olacak şekilde doze edilmelidir.
- ı) Dondurulan spermaların çözünme motilitesi en az 7 milyon motil spermatozoa olmalıdır.

VI. BÖLÜM

Sperma Üretim Merkezlerinin Denetimi İle İlgili Hususlar

- 1) Sperma üretim merkezlerinde sadece sperması toplanacak türden hayvanlar bulunmalıdır. Ancak üretim merkezlerinin normal işlemesi için kesinlikle gerekli olan diğer evcil hayvanların bulundurulması, sperması alınacak hayvan türünü enfekte etme riski taşımaması ve bu hayvanların üretim merkezi sorumlu veteriner hekimi tarafından belirlenen kriterlere uygunluğunun tam olarak sağlanması koşuluyla kabul edilebilir.
- 2) Merkezde çalışan personelin giriş ve çıkışları sıkı kontrol altında tutulacaktır. Çalışan personel damızlık sperma üretim yerinde özel kıyafet, işçiler ise tulum ve çizme giymelidir.
- 3) Merkezdeki damızlık boğaların ırkı, doğum tarihleri, her bir hayvanın pedigrî bilgileri,

yapılan tüm sağlık kontrolleri ve aşlamalar ile ilgili bilgiler sağlık dosyasında bulundurulacak ve denetimler sırasında da bu bilgiler kontrol edilecektir.

4) Hastalık yayılmasını kontrol edebilecek, dezenfeksiyon işlemleri ve hijyen teknikleri konusunda gerektiği şekilde eğitilmiş, teknik açıdan yeterli personelin üretim merkezinde görevlendirilmiş olmasına dikkat edilecektir.

5) Bakanlıkça yapılacak denetim ve kontrollerde, il müdürlüğü yetkili personelinin gözetiminde aşağıda belirtildiği şekilde alınan ve Hayvancılık Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilen sperma numunesinin bu laboratuvarlarda yaptırılan DNA testi sonucunda payette belirtilen boğaya ait olmadığının saptanması halinde o tarihe kadar söz konusu damızlıktan üretilen spermalardan rastgele alınan örneklerle test yenilenir. Aynı durumun görülmesi halinde damızlığa ait tüm spermalar imha edilir ve üretim merkezinin çalışma izni iptal edilir. Kontrol sonucuna itiraz edilmesi halinde Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünde (Etlik/Ankara) test tekrarlanır. İkinci kontrolden çıkan sonuç kesindir. Yapılan DNA testlerine ilişkin tüm masraflar ilgili firmaya aittir.

Numuneler Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü personellerinin sorumluluğunda ve gözetiminde alınır. Hem test için, hem de şahit numune olarak saklanmak üzere aynı damızlığa ait aynı üretim tarihli olmak üzere dondurulmuş spermaların bulunduğu konteynerlerden örnekleme yöntemi ile dört payet sperma alınarak +4°C sıcaklık sağlayacak şekilde buz akülü uygun bir ambalaj içerisine konarak mühürlenir ve yapılan işlemlere ilişkin 2 suret tutanak düzenlenerek üst yazı ekinde Hayvancılık Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilir. Mühürsüz ya da mühürü bozulmuş numuneler muayeneye kabul edilmez. Durum Bakanlığa bildirilir. Test sonuçları Hayvancılık Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünce gereği için Bakanlığa ve ilgili il müdürlüğüne gönderilir. İlgili il müdürlüğü test sonuçlarına göre işlem yapar. şahit numuneler testi yapan laboratuvarca beş yıl saklanır.

6) Denetimler sonucunda tespit edilen eksiklikler merkezin denetim defterine kaydedilir. Denetim raporu tutularak merkeze yazılı uyarıda bulunulur. Merkez uyarı tebligatı tarihinden 30 gün içerisinde eksiklikleri gidermek ve almış oldukları tedbirleri bir raporla il müdürlüğüne bildirmek zorundadır.

VII. BÖLÜM

Suni Tohumlama Boğası İthalatı

Yurt dışından suni tohumlama boğası ithalatı için Bakanlıktan kontrol belgesi alınması zorunludur. Suni tohumlama boğası ithalatı izni, üretim merkezi sahibi olan kişi ve kuruluşlara veya bunların noter onaylı temsilcilerine verilir. İthal edilecek boğalar en az 1 en fazla 2 yaşında olmalıdır. İthalat için Bakanlığa aşağıdaki belgeler ibraz edilir.

1- Dilekçe (Yetkili kişi veya noterden konu ile ilgili yetki verilmiş kişi tarafından imzalı ve kaşeli belge).

2- Proforma Fatura-Türkçe tercümelii 1 adet asıl 3 adet suret (Gümrük beyannamesinin tescili sırasında ilgili gümrüğe ibraz edilecek orijinal faturadaki bilgileri içeren kaşeli ve imzalı belge).

3- Orijin Sertifikası-Türkçe tercümelii 1 adet asıl 2 adet suret (İhracatçı ülkenin yetkili resmi makamlarınca düzenlenip onaylanmış, menşee ülkesini ve bölgesini/eyaletini belirten belge). İthalata konu maddenin orijin ülkesi ve bölgesi (eyaleti) veteriner sağlık sertifikasında belirtilmişse Orijin Sertifikasına gerek yoktur.

4- Örnek veya Proforma Veteriner Sağlık Sertifikası-Türkçe tercümelii 3 suret (İlgili Gümrük Müdürlüğüne ibraz edilecek onaylı orijinal resmi veteriner sağlık sertifikasında bulunacak sağlıkla ilgili husus ve bilgileri aynen içeren ihracat öncesi orijinal resmi veteriner sağlık sertifikasını düzenleyecek ihracatçı ülke resmi veteriner servislerinden alınacak örnek niteliğindeki onaylı veya Bakanlık ilgili biriminin uygun görmesi durumunda onaysız belge).

5- Kontrol Belgesi-Kişi/kuruluşun kaşesinin ve yetkili kişinin adı ve soyadı belirtilerek ıslak olarak imzalanmış, her yıl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın Kontrolüne Tabi Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliğinde yayımlanan örneğe uygun olarak düzenlenmiş 4 nüsha belge.

6- İmza sirküleri ve vekâletname-Firmayı temsile yetkili kişi/kişilerden alınacak noter onaylı belge.

7- Ticaret Sicil Gazetesi-(İthalat yapacak firmaya ait ithalat ve yapacağı işle ilgili hüküm içeren.)

8- Özel ithalat izni verilen işletmelerin damızlık boğa seçimleri, Bakanlığımızca görevlendirilecek bir Veteriner Hekim ile bir Ziraat Mühendisi (Zooteknist)'den oluşan seçim heyeti tarafından gerçekleştirileceğinden heyet talebi ile ilgili dilekçe ibraz edilecektir.

9- Damızlık hayvanların seçim heyetince seçilerek seçim listelerinin imzalanmasından itibaren hayvanların seçildikleri andaki teknik şartlara uygunluklarını kaybetmeden ithalatın gerçekleştirilmesi esastır. Aksi takdirde 5996 Sayılı Kanununun 34 üncü maddesine göre işlem yapılır.

10- İthalatın gerçekleşmesinden sonra bu talimatın I. II.ve III. bölümünde belirtilen hususlar yerine getirilecektir.

11- Suni tohumlama boğası hangi ıslah organizasyonuna ait ise o ıslah organizasyonu tarafından onaylanarak imzalanmış 1 adet asıl 2 adet suret olmak üzere pedigriler olacak, pedigriler en az iki jenerasyonu gösterecek ve en fazla 6 ay öncesine ait güncel bilgileri içerecektir.

12- Suni tohumlama boğasının ithal edildiği ülkenin 305 günlük ülke popülasyon süt verimi ortalaması ICAR (International Committee for Animal Recording-Uluslararası Hayvan Kayıt Komitesi) verileri esas alınmak koşulu ile, Holstein' de 8.500 kg , Brown-Swiss'te 7.000 kg, Simmental ve Jersey ırkında 6.000 kg olduğuna dair resmi makamlarca veya ıslah organizasyonunca onaylanmış belge,

13- İthal edilen suni tohumlama boğa adayının, babasının süte göre damızlık değeri Holstein ırkında asgari +1000, Brown-Swiss, Simmental ve Jersey ırklarında +500, damızlık değeri isabet derecesi asgari Holstein, Brown-Swiss ve Simmental' de % 80, yağ ve proteine göre damızlık değeri asgari -0.5, anasının 1. laktasyon süt verimi asgari Holstein'de 9.000 kg, Brown-Swiss'te 7.500 kg, Simmental'de 7.000 kg ve Jersey'de 6.500 kg olacaktır.

14- İl Müdürlükleri üretim merkezlerine kabul edilen boğalar hakkında geliş tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde Bakanlığa bilgi vermek zorundadırlar.

15- Etçi ırklar için süt, yağ ve protein değerleriyle ilgili bilgiler istenmez. Ancak etçi ırklara ait getirilecek suni tohumlama boğalarının babalarının döl kontrolünden geçmiş olması şarttır.

16- İthal edilen boğa Holstein ırkı ise BLAD ve CVM hastalıklarından, Angus ırkı ise AMF (Arthrogryposis multiplex), NHF (Neuropathic hydrocephalus) ve CAF (Contractural arachnodactyly) hastalıklarından ari olduğu resmi otorite tarafından onaylı pedigrisi veya 1 asıl 2 suret resmi veteriner sağlık sertifikası ile belgelenecektir

17- Holstein ırkı için dış görünüşe göre damızlık indeksleri, ayak-bacak ve meme indeks değeri pozitif değerde olacaktır. Dış görünüşe göre damızlık indeksi pedigride yer almıyorsa, pedigrisi veren kuruluş tarafından onaylanmış bir belge ile başvuru yapılır.

18-Dış menşeli tüm belgelerin içerdiği metinlerin yeminli büro tarafından yapılmış Türkçe tercüme ibraz edilecektir.

19- İthalatla ilgili belgeler dosya veya klasör içinde olacaktır.

VIII. BÖLÜM

Diğer Hususlar

1-Yönetmeliğin ilgili maddesinde belirtilen denetim defteri Gıda tarım ve hayvancılık il müdürlüklerinden sayfaları numaralandırılmış ve mühürlenmiş şekilde alınacak ve denetimlerde istenildiğinde gösterilecektir. İl müdürlükleri söz konusu defteri hazırlayarak ilgililere vermek zorundadır.

B -DAMIZLIK KOÇ/TEKE ADAYLARININ TEMİNİNDE ARANILACAK SAĞLIK ŞARTLARI VE VERİM ÖZELLİKLERİ

I.BÖLÜM

Damızlık Koç/Teke Adayının Bulunduğu İşletmedeyken Uyulması Gereken Sağlık Şartları ve Verim Standartları:

1-Damızlık Koç/Teke Adaylarının Bulunduğu Sürülerde Olması Gereken Sağlık Şartları:

a) Damızlık olarak seçilecek koç ve tekelerin ait olduğu sürüler Koyun-Keçi Brusellozu (B. Melitensis), Koyun Epididimitisi (B. Ovis) hastalıklarından arı olmalıdır.

b) Tüberküloz, Koyun keçi vebası (PPR), Mavi dil/EHD yönünden son altı ay içerisinde hastalık rapor edilmemiş olmalıdır.

c) Paratüberküloz, Kazeöz Lenfadenitis (CLA), Bulaşıcı Agalactia, Pestivirus, Border disease (BDV) ve Leptospirosis hastalıklarından son oniki ay içerisinde hastalık tespit edilmemiş olmalıdır.

ç) Bulaşıcı Keçi Pleuropneumonia (CCPP) hastalığı yönünden;

1-Son 3 ay içerisinde hastalık tespit edilmemiş olmalıdır.

2-CCPP yönünden aşılammış olmalıdır. Aşı yapılmamış hayvanlarda işletmeye girmeden en az 14 gün öncesinden, her iki testin arasında 21-30 gün olacak şekilde iki komplement-fiksasyon (CFT) testi negatif sonuç vermelidir.

3-İlk CFT testi yapıldıktan işletmeye girene kadar geçen sürede test edilen hayvanın diğer hayvanlar ile teması engellenmelidir,

d) Pulmoner Adenomatosis, Maedi-visna ve Caprine arthritis/Encephalitis hastalıkları işletmede üç yıl boyunca teşhis edilmemiş olmalıdır. Şayet Maedi-Visna ve Caprine arthritis/Encephalitis yönünden enfekte hayvan kesilmiş ya da ölmüş ise kalan hayvanlara yapılan bir serolojik test ve/veya moleküler testin her ikisinden de negatif sonuç alındıysa üç yıllık süre oniki aya indirilir.

e) Alınacak damızlık adayı ithalat ile gelmiş ise Scrapie yönünden arı bölge veya ülkeden geldiğine dair resmi veteriner servisinden onaylı belgenin olması gerekir.

f) Damızlık koç/teke adayının alınacağı işletmede son 30 gün bulunmuş olması gerekir,

g) Damızlık koç/teke adayı seçilen işletmelere son 21 gün içinde koyun-keçi, 30 gün içinde ise diğer çift tırnaklı hayvanların girmemiş olması gerekir,

ğ) Damızlık koç/teke adayı seçilen işletmedeki hayvanların son altı gün boyunca işletmeden dışarı çıkarılmamış olması gerekir.

h) Herhangi bir hastalıktan dolayı karantina altına alınmış bölgedeki bir işletmeden ya da bu işletmelerle temas etmiş işletmelerden resmi olarak uygun sağlık koşulları sağlanana kadar damızlık koç/teke adayı seçimi yapılmayacaktır

ı) Damızlık seçilen koç/teke adayına şap aşısı yapılmış olmalıdır, Şap aşısı yapılmayan ülkelerden ithal edilen damızlık koç/teke adaylarına karantina süresi bitiminde şap aşısı yapılır.

Damızlık adayı hayvanlar yukarıda bildirilen hastalıklar ile ilgili klinik bir bulgu göstermemelidir.

Yukarıda belirtilen maddelerde testler dışında istenilen belge ve bilgiler için seçim yapılan işletmenin bulunduğu il müdürlüğünde görevli veteriner hekim tarafından mahallinde inceleme yapılır. İnceleme sonucunda düzenlenecek rapor görevli veteriner hekim ve hayvan sağlığı, yetiştiriciliği ve su ürünleri şube müdürü tarafından imzalanarak Bakanlığa bildirilir.

2-Damızlık Koç/Teke Adaylarının İşletmelerde İken Olması Gereken Sağlık Şartları:

a)**Tüberküloz:** Resmi veteriner hekim tarafından altı ay arayla iki kez intradermal tüberkulin testi yapılmalı ve negatif sonuç alınmalıdır.

b)**Paratüberküloz:** Resmi veteriner hekim tarafından yapılan intradermal johnin test ve serolojik test sonucu negatif olmalıdır.

c) **Koyun ve Keçi Brusellozu (B.Melitensis):** Hayvanlarda en az 3 ay en fazla 12 ay arayla

yapılacak iki resmi serolojik test sonucu negatif olmalıdır.

ç) **Koyun epididimitis (B. Ovis)** : Hayvanlarda en az 3 ay en fazla 12 ay arayla yapılacak iki resmi serolojik test sonucu negatif olmalıdır. Standart anti brusella ovis serumu ile standardize edilmiş çalışma serumunda, her mililitrede 50 IU fazla birim pozitif kabul edilir.

d) **Maedi-visna (MVV) ve Caprine Arthritis/Encephalitis (CAEV)** : Altı ayda bir defa kan serum örneğinden bir serolojik ve/veya moleküler testten negatif sonuç alınmalıdır.

e) **Mavidil/EHD**: Altı ayda bir alınacak kan serumu örneklerinden ELISA ve/veya defibrine kandan realtime PCR testinden negatif sonuç alınmalıdır

f) **Pestivirus, Border Disease** : Altı ayda bir alınacak kan serumu örneğinden yapılacak bir serolojik ve/veya moleküler testten negatif sonuç alınmalıdır.

Damızlık koç ve tekelerde; testis, epididimis, scrotum, prepusyum ve penis sağlıklı olmalı ve testisler scrotum içerisinde rahatça hareket etmelidir.

Yukarıda bildirilen hastalıklar ile ilgili klinik bir bulgu göstermemelidir.

Hayvanlara yapılacak tüm testler resmi bir laboratuvarında yapılacaktır. Hastalıkların teşhisi için OIE tarafından belirlenen teşhis teknikleri kullanılacaktır. Kullanılan teknik, bunların standardizasyonu ve sonuçların yorumlanması OIE Diyagnostik Testler ve Aşılarla İlgili Standartlar Rehberinde belirtilen güncel uygulamalarla uyumlu olacaktır.

3-Damızlık Koç/Teke Adayı Hayvanların İşletmedeyken Olması Gereken Verim Standartları:

a) Damızlık koç ve tekelerin dış görünüş itibari ile ırk özelliklerini taşıması gerekir.

b) Damızlık koç ve tekeler döl verimi, vücut ağırlığı ve verim özellikleri (et, süt, yapağı ve tiftik) bakımından ırk ortalamasının üzerinde olmalıdır.

c) Damızlık koç ve tekelerde fertilité sorunları bulunmamalıdır.

ç) Damızlık olarak seçilecek koç ve tekeler seçim tarihinde en az 18-24 aylar arasında olmalıdır.

d) Her bir damızlık koç ve teke için pedigree bilgileri veya sürü verim kayıtlarının ibrazı, aşı kayıtları, döl verimi kayıtları ve damızlık koyun keçi yetiştiricileri birliklerine kayıtlı olduklarının belgelendirilmesi gerekir.

II. BÖLÜM

Damızlık Koç/Teke Adayları ve Damızlık Sperma Üretim Merkezlerine Giriş Çıkışlarında Dikkat Edilecek Hususlar ve Aranılacak Sağlık Şartları

a- Nakillerde Dikkat Edilecek Hususlar:

1- Damızlık koç/teke adayları dezenfekte ve izole edilmiş nakil araçları ile resmi veteriner hekim kontrolünde ve mutlaka veteriner sağlık raporu ile Bakanlığın belirlediği usul ve esaslara göre sevk edilecektir.

2- Nakil edilecek hiç bir hayvan, nakil sırasında klinik olarak herhangi bir hastalık belirtisi göstermemelidir

3- Nakil edilecek damızlık koç ve tekeler diğer küçükbaş hayvanlarla veya sağlıklı hayvanlarla direkt veya dolaylı olarak temas etmemelidir.

4- Hayvanlara yapılacak tüm testler resmi bir laboratuvarında yapılacaktır.

5- Hayvanlar sperma üretim merkezine sadece Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğüne görevlendirilen resmi veteriner hekimin izni ile kabul edilir. Bütün koç/teke giriş ve çıkış hareketleri kaydedilmek zorundadır.

6) Damızlık koç/teke Kuduz ve Anthrax hastalıklarından yasaklı işletmelerden gelmemiş ya da bu işletmelere ait olan hayvanlarla temas etmemiş olacaktır. Yasaklama süresi Şarbon'da (Anthraks) son ölüm veya iyileşmeden onbeş gün sonra, Kuduzda ise kuduz risk alanında yeni bir vaka görülmemesi şartı ile karantina başlangıcından üç ay sonradır.

b- Nakillerde Aranılacak Sağlık Şartları:

1-Nakil edilecek damızlık koç/teke adayları nakilden 24 saat önce resmi veteriner hekim tarafından muayene edilecek ve klinik olarak herhangi bir hastalık belirtisi göstermemelidir

2- İşletmelerden alınan damızlık koç/teke adayları Bakanlıktan özel olarak karantina amacıyla çalışma izni almış ve en az aynı sağlık şartlarına sahip bir karantina yerinde (sperma üretim merkezinin ön kabul bölümü veya çalışma izni almış başka bir karantina yeri de olabilir.) asgari 30 gün süre ile karantinaya alınır.

3- Damızlık koç ve tekeler rutin testleri yapılan ve Bakanlıktan çalışma izni almış bir sperma üretim merkezinden eşit sağlık şartlarına sahip başka bir üretim merkezine direkt transfer ediliyorsa, karantina ve testlere tabi tutulmayabilir.

III. BÖLÜM

Damızlık Koç/Teke Adayı İçin Karantina Merkezinde Uyulması Gereken Şartlar

1- Karantinaya Alınacak Yerin Özellikleri:

- Yerleşim merkezlerine uzakta olmalıdır.
- İzole edilmiş, temizlik ve dezenfeksiyon yapmaya elverişli olmalıdır.
- Dışarıdaki diğer hayvanlarla direkt veya dolaylı bağlantısı bulunmamalıdır
- Giriş ve çıkışlarda her türlü hijyenik tedbirlerin alınmış olmalıdır.
- Damızlık koç/teke adaylarının en az bir ay süreyle barındırılabilirdir.
- En az 30 gün süresince Şap hastalığı vakası görülmeyen 10 km. yarıçapı alanda bulunmalıdır.,
- Karantina yeri en az 3 ay süresince Tüberküloz ve Koyun-Keçi Brusella hastalıklarının görülmediği bir yerde kurulmuş olmalıdır.
- En az 30 gün süresince 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu hükümlerince belirlenmiş diğer ihbarı mecburi koyun-keçi hastalıkları görülmemelidir.

2- Karantina Yerinde Damızlık Koç/Teke Adaylarına Yapılması Gereken Testler

Karantina altına alınan damızlık koç/teke adaylarının karantina süresi 30 gündür.

Hayvanlar karantinaya alındıktan en az 21 gün sonra aşağıdaki hastalıklar yönünden test edilmeli ve negatif sonuç alınmalıdır. Yapılan testler resmi veteriner hekimler ve Veteriner Kontrol Enstitüleri tarafından yapılmalıdır.

- Tüberküloz:** İntradermal Tüberkulin Testi yapılmalı, testten negatif sonuç alınmalıdır. Bir önceki teste bağlı yanlış pozitifliklerin önlenmesi için, önceki test uygulama tarihinden en az 42 gün sonra yeni test uygulanmalıdır.
- Paratüberküloz:** Resmi veteriner hekim tarafından yapılan intradermal johnin test ve serolojik test sonucu negatif olmalıdır.
- Koyun ve Keçi Brusellozu (B. Melitensis) :** Yapılan test sonucu negatif olmalıdır.
- Koyun epididimitis (B. Ovis) :** Yapılan test sonucu negatif olmalıdır.
- Maedi-Visna (MVV), ve Caprina Arthritis/Ensafilitis (CAEV) :** Kan serum örneğinden yapılacak bir serolojik ve/veya moleküler testten negatif sonuç alınmalıdır.
- Mavidil/EHD:** Kan serumu örneklerinden ELISA ve/veya defibrine kandan realtime PCR testi negatif sonuç alınmalıdır.
- Pestivirus, Border hastalığı :** Kan serum örneğinden bir serolojik ve/veya moleküler testten negatif sonuç alınmalıdır.

IV. BÖLÜM

Sperma Üretim Merkezlerindeki Damızlık Koç/Tekelere Uygulanması Zorunlu Rutin Testler

Sperma üretim merkezlerindeki tüm damızlık koç/tekeler rutin olarak aşağıdaki testlere tabi tutulurlar. Testler için gereken her türlü uygulama, il/ilçe müdürlüğünde bu iş için görevlendirilmiş resmi veteriner hekim tarafından ya da resmi veteriner hekimin nezaretinde üretim merkezi sorumlu veteriner hekimi tarafından yapılır. Üretim merkezinin sorumlu veteriner hekiminin talep etmesi ve il

müdürlüğünce uygun görülmesi halinde testler belirtilenden fazla sayıda yapılabilir.

a) **Tuberküloz:** İlk yıl altı ayda bir, sonuç negatif ise ikinci yıl yılda bir defa intradermal tüberkulin testi yapılmalıdır, testten negatif sonuç alınmalıdır.

b) **Paratuberküloz:** İlk yıl altı ayda bir, sonuç negatif ise ikinci yıl yılda bir test yapılmalı ve testten negatif sonuç alınmalıdır.

c) **Koyun ve Keçi Brusellosisi (B. Melitensis):** Hayvanlara 30 gün içinde serolojik test yapılmalı, testler altı ayda bir kez tekrarlanmalı ve testten negatif sonuç alınmalıdır.

ç) **Koyun Epididimitisi (B.Ovis) :** Testler altı ayda bir tekrarlanmalıdır.

d) **Maedi-Visna (MVV) ve Caprina Arthritis/Ensafilitisi (CAEV):** Kan serum örneğinden yapılacak bir serolojik ve/veya moleküler testten negatif sonuç alınmalıdır.. Bu test altı ayda bir tekrarlanmalıdır

e) **Mavidil/EHD:**

1- Altı ay ara ile yılda iki kez, kan serumu örneklerinin ELISA ve/veya defibrine kandan realtime PCR testi ile ya da Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (OIE) tarafından belirlenen serolojik teşhis yöntemleri ile kontrol edilerek Mavidil negatif olduğunun tespit edilmesi,

2- Damızlık koç ve tekelerden sperma toplama işlemi başlatılmasından en az 60 gün önce Mavi Dil hastalığı yönünden kısıtlı olmayan bir bölgede bulunmuş olması,

3- Damızlık koç ve tekelerden sperma toplama işlemi başlatılmasından en az 60 gün önce vektörlere karşı dayanıklı ve korunaklı bir işletmede bulunmuş olması,

f) **Pestivirus, Border hastalığı :** Altı ayda bir kan ve kan serumu örneğinden yapılacak bir serolojik ve/veya moleküler testten negatif sonuç alınmalıdır.

g) **Leptospiroz:** için altı ayda bir kez serolojik MAT veya ELISA testlerine (antikor tespiti durumunda aşuya bağlı olup, olmadığı il müdürlüğünden onaylı aşı kaydı ile belgelenecektir.) tabi tutulurlar. Yapılacak testten negatif sonuç alınmalıdır.

ğ) **Scrapie:** Damızlık koç ve tekelerden sperma alınması esnasında klinik bir belirti göstermemelidir.

Yukarıdaki testlerden herhangi biri pozitif sonuçlu olursa söz konusu damızlık koç/tekeler izole edilerek damızlıktan çıkarılır ve üretim izni iptal edilir. Ayrıca bu hayvanlardan son negatif testten itibaren üretilmiş spermalar ticareti yapılmadan imha edilir

Son pozitif testin uygulandığı tarihten itibaren merkezdeki bütün diğer hayvanlardan üretilen spermalar ayrı bir depoda tutulacak ve merkezin sağlık şartları yeniden sağlanıncaya kadar ticareti yapılmayacaktır.

Sperma üretim merkezine getirilen koç/tekeden otuz gün sonra sperma toplanmaya başlanacaktır.

Sperması alınacak hayvanların doğal çiftleşmelerine izin verilmez.

Şap aşısı yapılan koç ve tekelerden 30 gün sonra sperma üretimi yapılır.

Test sonuçları koç-teke adı, kulak numarası, uygulama tarihi ve uygulama sonuçları belirtilecek şekilde üretim merkezinde ve Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğünde kaydedilecek ve sonuçlar Bakanlığa bildirilecektir.

V. BÖLÜM

Koç ve Teke Spermalarında Aranılacak Sağlık Şartları

1-Donör olarak kullanılacak hayvanlar tam bir klinik muayeneden geçirilmeli ve yukarıda (IV. Bölüm) belirtilen hastalıklar yönünden negatif olmalıdır.

2-Damızlık hayvan spermalarının spermatolojik özellikleri türün veya ırkın spermatolojik özellikleri ortalamasının altında olmamalıdır.

a) Sperma Taze İse;

Koç: Motilite oranı: >%70, Yoğunluk: >1x10⁹/ml, Anormal Spermatozoa Oranı: >%25 en fazla %25 olmalı,

Teke: Motilite oranı: >%70, Yoğunluk: >0,5x10⁹/ml, Anormal Spermatozoa Oranı: >%25 en fazla %25 olmalı.

b) Sperma Donmuş İse;

Koç: Motilite oranı: en az %40, Yoğunluk: bir payette motil spermatozoa sayısı 100 milyon, Anormal Spermatozoa Oranı: en fazla %30 olmalı,

Teke: Motilite oranı: en az %40, Yoğunluk: bir payette motil spermatozoa sayısı 100 milyon , Anormal Spermatozoa Oranı: en fazla %30 olmalı.

C – EMBRİYO TRANSFERLERİNDE KULLANILACAK DONÖR HAYVANLARDA ARANILACAK SAĞLIK ŞARTLARI VE VERİM ÖZELLİKLERİ

I.BÖLÜM

SİĞİRLAR İÇİN;

Donör Hayvanın Bulunduğu İşletmedeyken Uyulması Gereken Sağlık Şartları Ve Verim Özellikleri:

1- Donörün Bulunduğu Sürülerde Olması Gereken Sağlık Şartları:

Embriyo transferlerinde kullanılacak donör hayvanlar için bu Talimatın A- Damızlık boğa adaylarının temininde aranılacak sağlık şartları başlığının 1 nci Bölümün de yer alan 1 ve 2 de belirtilen Tüberküloz, Brusella, EBL, BVD, Mavidil, IBR/IPV, Leptospiroz testleri yapılır. Yapılan test sonuçları negatif olmalıdır.

2- Donör hayvanların Verim Özellikleri :

a) 1.Laktasyonda Buzağılama yaşı 26-30 aylık, 2. Laktasyonda Buzağılama yaşı 38-42 aylık olmalıdır.

b) Donörlerin 1. Laktasyon 305 günlük süt verimi; Holstein ırkında 10.000 kg., Esmer ırkında 8.000 kg Simmental ırkında 6.500 kg., Jersey ırkında ise 5.500 kg. olacaktır ve bu veriler Damızlık Belgesinde bulunacaktır.

b) Donörlerin analarının 2. Laktasyon 305 günlük süt verimi; Holstein ırkında 11.000 kg., Esmer ırkında 8.000 kg Simmental ırkında 7.000 kg., Jersey ırkında ise 6.000 kg. olacaktır ve bu veriler Damızlık Belgesinde bulunacaktır.

c) Donör hayvanların yetiştirildiği sürüde; 305 günlük Süt verimleri ortalaması en az Holstein ırkında 9.000 kg., Esmer ırkında 7.000 kg Simmental ve Jersey ırkında ise 6.000 kg., olmalıdır.

c) Donör hayvanların tamamı genel görünüş, vücut gelişimi (canlı ağırlık) ve fiziksel özellikleri yönünden ırk özelliklerini taşıyacaklar ve boynuzsuz olacaklardır.

ç) Hayvanların ve ebeveynlerinin soy kütüğü (e-ıslah ve Türkvet Sistemlerine kayıtları) ve diğer kayıtları (döl, verim ve performans) verilecektir.

d) Donör inek pedigrilerinde BLAD ve CVM hastalıklarından ari olduğunu gösteren TL ve TV singeleri bulunacaktır.

II. BÖLÜM

Donörün Nakillerinde ve Embriyo Üretim Merkezlerine Giriş-Çıkışlarda Dikkat Edilecek Hususlar Ve Aranılacak Sağlık Şartları

a- Nakillerde Dikkat Edilecek Hususlar:

a) Donör, dezenfekte ve izole edilmiş nakil araçları ile Bakanlığın belirlediği usul ve esaslara göre resmi veteriner hekim kontrolünde ve mutlaka veteriner sağlık raporu ile sevk edilecektir.

b) Nakil edilecek Donör nakil sırasında klinik olarak herhangi bir hastalık belirtisi göstermemelidir

c) Nakil edilecek Donör , sağlıklı hayvanlarla direkt veya dolaylı olarak temas etmemelidir.

b- Nakillerde Aranılacak Sağlık Şartları:

a) İşletmelerden alınan Donör Bakanlıktan özel olarak karantina amacıyla çalışma izni almış ve en az aynı sağlık şartlarına sahip bir karantina yerinde (embriyo üretim merkezinin ön kabul bölümü veya çalışma izni almış başka bir karantina yeri de olabilir.) asgari 30 gün süre ile karantinaya alınır.

b) Donör son oniki ay boyunca rutin testleri negatif çıkan, çalışma izni almış bir embriyo üretim merkezinden eşit sağlık şartlarına sahip başka bir embriyo üretim merkezine transfer ediliyorsa, karantina ve testlere tabi tutulmayabilir.

III. BÖLÜM

Donör İçin Karantina Merkezinde Uyulması Gereken Şartlar

1- Karantina Yerinin Özellikleri:

- Yerleşim merkezlerine uzakta,
- İzole edilmiş, temizlik ve dezenfeksiyon yapmaya elverişli,
- Dışarıdaki diğer hayvanlarla direkt veya dolaylı bağlantısı olmayan,
- Giriş ve çıkışlarda her türlü hijyenik tedbirlerin alınabileceği,
- Damızlık boğa adaylarının en az bir ay süreyle barındırılabilmesi,
- En az 30 gün süresince Şap hastalığı vakası görülmemeyen 10 km. yarıçapında bir alanda kurulu,
- En az 3 ay süresince Tuberkuloz ve Brucelloz'dan ari,
- En az 30 gün süresince 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu hükümlerince belirlenmiş ihbarı mecburi sığır hastalıklarından ari olmalıdır.

2- Karantina Yerindeki Donör Yapılması Gereken Testler

Karantina altına alınan Donöre 30 gün karantina uygulanır. Bu Talimatın A- Damızlık boğa adaylarının temininde aranılacak sağlık şartları başlığının 3 nci Bölümünün de yer alan 2 de belirtilen Tüberküloz, Brusella, EBL, BVD, Mavidil, IBR/IPV, Leptospiroz testleri yapılır.

Söz konusu tüm test sonuçları negatif olmalıdır. Eğer bu testlerden herhangi birisi pozitif çıkarsa hayvan karantina yerinden derhal uzaklaştırılır. Diğer hayvanlar, ilk kan alındığı tarihten en az 21 gün sonra, pozitif çıkan hastalıktan veya hastalıklardan, tekrar teste tabii tutulur. Grup halinde yapılan karantina durumunda ise yetkili otorite bu talimata göre diğer hayvanların üretim merkezine giriş uygunluklarını yeniden tespit etmek için bütün önlemleri alır.

IV.BÖLÜM

Embriyo Üretim Merkezlerindeki Donörlere Uygulanması Zorunlu Rutin Testler

Embriyo üretim merkezlerindeki donör hayvanlara bu Talimatın A- Damızlık boğa adaylarının temininde aranılacak sağlık şartları başlığının 4 nci Bölümünün de yer alan Tüberküloz, Brusella, EBL, IBR/IPV, BVD, Mavidil, Leptospiroz testleri yapılır.

Testler için gereken her türlü uygulama, Gıda Tarım ve Hayvancılık il/ilçe müdürlüğünde bu iş için görevlendirilmiş resmi veteriner hekim tarafından ya da resmi veteriner hekimin nezaretinde üretim merkezi sorumlu veteriner hekimi tarafından yapılır. Tüm testlerin Bakanlığımız tarafından ruhsatlandırılan laboratuvarlarda yaptırılması zorunludur. Üretim merkezinin sorumlu veteriner hekiminin talep etmesi ve il müdürlüğünce uygun görülmesi halinde testler üç aydan az olmamak üzere belirtilenden fazla sayıda da yaptırılabilir.

Söz konusu tüm test sonuçları negatif olmalıdır. Eğer yukarıdaki testlerden herhangi biri pozitif sonuçlu olursa söz konusu donörler izole edilerek damızlıktan çıkarılır .Ayrıca bu hayvanlardan son negatif testten itibaren üretilmiş embriyoların ticareti yapılmadan imha edilir.

Son pozitif testin uygulandığı tarihten itibaren merkezdeki bütün diğer hayvanlardan üretilen embriyolar ayrı bir depoda tutulacak ve merkezin sağlık şartları yeniden sağlanıncaya kadar ticareti yapılmayacaktır.

Test sonuçları donör hayvanın adı-kulak numarası, uygulama tarihi ve uygulama sonuçları belirtilecek şekilde üretim merkezinde ve Bakanlık il müdürlüğünde kaydedilecek ve sonuçlar Bakanlığa bildirilecektir.

V. BÖLÜM

Donörlerde ve Embriyolarda aranılacak şartlar

1-Dönörlerde Aranılacak Şartlar:

a) Embriyo üretiminde kullanılacak hayvanların damızlık niteliğinde olmaları şarttır. Bunun belgelenebilmesi bakımından hayvana ait Bakanlık ve/veya merkez birliğince düzenlenen onaylı damızlık belgesi, pasaport, fenotip uygunluk raporu gerekmektedir. Fenotip uygunluk raporu il müdürlüğünde görev yapan bir veteriner hekim ile zooteknist bir ziraat mühendisi ve üretim merkezi sorumlu veteriner hekiminden oluşturulacak heyet tarafından yerinde tespit edilerek düzenlenir.

b) Bakanlıkça görevlendirilen Hayvancılık Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünde (Lalahan-Ankara) yaptırılan DNA testi sonucu belirlenen DNA profiline ait belge olacaktır. Ülke içinde sperma üretimi izni alacak boğaların DNA profilinin belirlenebilmesi için ; Bakanlığımız İl müdürlüğü yetkili veteriner hekiminin nezaretinde damızlıktan alınacak iki adet 10 cc.'lik EDTA'lı kan örneği, artı dört santigrat (+ 4⁰ C) derece sıcaklık sağlayacak şekilde, buz akülü uygun bir ambalaj içerisine konarak mühürlenir ve yapılan işlemlere ilişkin 2 suret tutanak düzenlenerek, üst yazı ekinde Hayvancılık Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilmek üzere sperma üretim merkezi sorumlusuna teslim edilir. Yapılan DNA testlerine ilişkin tüm masraflar ilgili firmaya aittir.

c) Embriyo alındığı gün hayvan klinik olarak hiçbir hastalık belirtisi göstermemelidir.

ç) Embriyosu toplanacak donöre Brucella ve IBR/IPV aşısı yapılmaz.

d) Sperma üretim merkezi, şap hastalığı görülmeyen 10 km yarı çapında bir alanda kurulu olacaktır.

e) Embriyo üretiminde kullanılacak donörlere sadece Şap aşısı yapılır

2-Embriyolarda Aranılacak Şartlar:

a) Embriyolar en sıkı hijyen koşullarında toplanmalı, işlenmeli ve saklanmalıdır.

b) Toplama ve işleme sırasında, embriyo veya donör hayvanlara temas eden tüm aletler, ya tek kullanımlık olmalı veya kullanılmadan önce düzenli olarak yıkanmalı, dezenfekte veya sterilize edilmelidir.

c) Embriyonun işlenmesinde kullanılan hayvan orijinli ürünler-katkı maddeleri veya diluent de dahil olmak üzere diğer ürünler hayvan sağlığını riske atmayacak kaynaklardan elde edilmiş olmalı veya böyle bir riski önlemek için gereken tüm tedbirler kullanım öncesinden alınmalıdır .

ç) Laboratuvarda kullanılan tüm cam malzemeler düzenli olarak yıkanmalı, dezenfekte ve sterilize edilmelidir

d) Her bir doz embriyo payetine; merkezin ismi, embriyonun üretim tarihi, baba kulak numarası, anne kulak numarası, dondurma yöntemi, embriyonun ırkı, embriyonun aşaması (morula veya blastosist) ve embriyonun kalitesi (good, excellent) yazılmalıdır

e) Embriyolar üretim tarihinden itibaren depolama odasında en az üç ay bekletilerek, donörde I.Bölümde bildirilen hastalıkların çıkmaması halinde sevk edilir. Bu şart taze embriyoya uygulanmayacaktır.

f) Embriyolar ultraviyole ışınla sterilize edilmiş payetlerde dondurulmalıdır.

g) İhracatı yapılacak embriyolar özel konteynerlere konduktan sonra kapağı mühürlenecek, kanisterlerdeki embriyolara ait liste tanzim edilecek ve konteyner numaralandırılarak nakledilecektir.

ğ) Embriyolar 0,25 cc'lik payetlere içerisinde bir adet embriyo olacak şekilde doze edilmelidir.

KOYUN VE KEÇİLER İÇİN;

Embriyo transferlerinde kullanılacak donör hayvanlar için bu Talimatın B-Damızlık koç/teke adaylarının temininde aranılacak sağlık şartları ve verim özellikleri başlığının I.II.III.IV Bölümünde belirtilen hususlar aranır.

Ek- 1
EMBRIYO ÜRETİM MERKEZİNDE BULUNMASI GEREKLİ OLAN MALZEME
LİSTESİ

Sıra No	Malzemeler	İn vitro Embriyo çalışması	İn vivo Embriyo çalışması
1	STEREO MİKROSKOP	X	X
2	LAMİNAR FLOW KABİN	X	-
3	CO ₂ İNKUBATÖR	X	-
4	CO ₂ TÜP	X	-
5	HASSAS TERAZİ	X	X
6	BUZDOLABI (+ 4 ⁰ C)	X	X
7	DEEP FREZE (- 20 ⁰ C)	X	X
8	BENMARİ	X	X
9	EMBRIYO DONDURMA MAKİNESİ	X	X
10	KURU HAVA STERİLİZATÖRÜ	X	X
11	MALZEME YIKAMA VE TEMİZLEME MAKİNESİ	X	X
12	MUHTELİF EBATTA DİJİTAL PİPETLER	X	X
13	PİPET POMPASI	X	X
14	SIVI AZOT TANKI	X	X
15	PAYET ETİKETİ YAZMA MAKİNESİ	X	X
16	NORMAL TÜP	X	X

Not: Yukarıda adı geçen malzemeler temel düzeyde in vitro ve İn vivo embriyo çalışmalarında kullanılacak olan malzemelerdir.